

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

VELIKO VIJEĆE

PREDMET MASLOV protiv AUSTRIJE

(zahtjev br. 1638/03)

PRESUDA

STRASBOURG

23. lipnja 2008.

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2012.

Ovaj prijevod financiran je uz podršku Zaklade za ljudska prava Vijeća Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund) i ne obvezuje Sud. Za više informacije pogledajte detaljnu napomenu o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2012.

La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyrights/droits d'auteur à la fin du présent document.

U predmetu Maslov protiv Austrije,

Europski sud za ljudska prava, zasjedajući u Velikom vijeću sastavljenom od:

Jean-Paul Costa, *predsjednik*,
Nicolas Bratza,
Peer Lorenzen,
Françoise Tulkens,
Josep Casadevall,
Ireneu Cabral Barreto,
Karel Jungwiert,
Elisabeth Steiner,
Alvina Gyulumyan,
Ineta Ziemele,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Päivi Hirvelä,
Giorgio Malinverni,
András Sajó,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Ledi Bianku,
Nona Tsotsoria, *suci*,

i Vincent Berger, *Jurisconsult*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost dana 6. veljače i 28. svibnja 2008.,
donosi slijedeću presudu koja je usvojena potonjeg datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 1638/03) protiv Republike Austrije što ga je 20. prosinca 2002. bugarski državljaniin g. Juri Maslov („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu temeljem članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. M. Deuretsbacher, odvjetnik iz Beča. Austrijsku Vladu („Vlada”) zastupao je njezin zastupnik, ambasador F. Trauttmansdorff, Šef odjela za međunarodno pravo Federalnog ministarstva europskih i međunarodnih odnosa.

3. Podnositelj zahtjeva žalio se da mu je provedbom naloga o protjerivanju u Bugarsku povrijeđeno pravo na poštivanje njegovog privatnog i obiteljskog života.

4. Zahtjev je dodijeljen u rad Prvom odjelu Suda (pravilo 52. st. 1. Poslovnika Suda). Dana 2. lipnja 2005. proglašen je djelomično dopuštenim od strane Vijeća sastavljenog od slijedećih sudaca: Christos Rozakis, Snejana Botoucharova, Anatoli Kovler, Elisabeth Steiner, Khanlar Hajiyeu,

Dean Spielmann, Sverre Erik Jebens zajedno Søren Nielsena, tajnikom Odjela. Dana 22. ožujka 2007. Vijeće tog Odjela sastavljeno od idućih sudaca: Christos Rozakis, Loukis Loucaides, Nina Vajić, Elisabeth Steiner, Khanlar Hajiyeu, Dean Spielmann, Sverre Erik Jebens zajedno sa Søren Nielsenom, tajnikom Odjela, donijelo je s četiri glasa za i tri protiv, presudu da je došlo do povrede članka 8. Konvencije i da je tužena država dužna podnositelju zahtjeva isplatiti iznos od 5,759.96 eura na ime troškova i izdataka.

5. Dana 24. rujna 2007., na temelju zahtjeva tužene Vlade, vijeće od pet sudaca odlučilo je predmet uputiti Velikom vijeću sukladno odredbi članka 43. Konvencije.

6. Sastav Velikog vijeća određen je sukladno odredbama članka 27. st. 2. i 3. Konvencije te pravila 24. Poslovnika Suda.

7. Podnositelj zahtjeva i Vlada su podnijeli pisana očitovanja o meritumu. Bugarska Vlada nije iskoristila svoje pravo na mijesanje (članak 36. st. 1. Konvencije).

8. Glavna rasprava održana je u javnosti u Zgradi ljudskih prava u Strasbourgu dana 6. veljače 2008. (pravilo 59. st. 3.).

Pred Sudom su se pojavili:

(a) *za Vladu*

g. F. TRAUTTMANSDORFF,	<i>zastupnik,</i>
gđa B. OHMS,	<i>savjetnica,</i>
g. C. SCHMALZL,	<i>savjetnik;</i>

(b) *za podnositelja zahtjeva*

g. M. DEURETSBACHER,	<i>odvjetnik.</i>
----------------------	-------------------

Sud je saslušao obraćanje od strane g. Deuretsbachera i g. Trauttmansdorffa, kao i njihove odgovore na pitanja postavljena od strane sudaca.

9. Naknadno je g. András Sajó, zamjenski sudac, zamijenio g. Rizu Türmena koja nije bio u mogućnosti sudjelovati u daljnjem postupku (pravilo 24. st. 1).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

10. Podnositelj zahtjeva rođen je u listopadu 1984. godine i trenutno živi u Bugarskoj.

11. U studenom 1990., u dobi od šest godina, podnositelj zahtjeva zakonito je ušao u Austriju zajedno sa svojim roditeljima i dva rođaka. Od tada je zakonito boravio u Austriji. Njegovi roditelji zakonito su zasnovali radni odnos i u međuvremenu stekli austrijsko državljanstvo. Podnositelj zahtjeva pohađao je školu u Austriji.

12. Krajem 1998. godine protiv podnositelja zahtjeva pokrenut je kazneni postupak. Osumnjičen je, između ostalog, da je provaljivao u automobile, trgovine i prodajne automate na žetone; za krađu robe sa skladišta; za poticanje drugog dječaka na krađu 1.000 austrijskih šilinga od njegove majke; za fizički napad na tog dječaka; i za korištenje motornog vozila bez odobrenja vlasnika.

13. Dana 8. ožujka 1999. podnositelj zahtjeva dobio je dozvolu za trajan boravak u Austriji (*Niederlassungsbewilligung*).

14. Dana 7. rujna 1999. Maloljetnički sud u Beču (*Jugendgerichtshof*) osudio je podnositelja zahtjeva po dvadeseti i dvije točke optužnice za kazneno djelo teške krađe i pokušaj krađe (*gewerbsmäßiger Bandendiebstahl*); za kazneno djelo udruživanja u organiziranu bandu (*Bandenbildung*); za kazneno djelo iznude (*Erpressung*); za kazneno djelo napada na fizičku osobu (*Körperverletzung*); i za kazneno djelo neovlaštenog korištenja vozila (*unbefugter Gebrauch eines Fahrzeugs*), koja je počinio u razdoblju između studenog 1998. i lipnja 1999. Osuđen je na kaznu zatvora od osamnaest mjeseci, od kojih je trinaest mjeseci bilo uvjetno. Uz kaznu zatvora određena mu je i sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti o drogama.

15. Dana 11. veljače 2000. podnositelj zahtjeva ponovno je uhićen i protiv njega je pokrenut kazneni postupak za niz kaznenih djela krađe počinjenih u razdoblju od lipnja 1999. do siječanja 2000. Podnositelj zahtjeva i njegovi supočinitelji osumnjičeni su za provale u trgovine i restorane, gdje su ukrali novac i robu. Dana 11. veljače 2000. Maloljetnički sud u Beču odredio mu je pritvor.

16. Dana 25. svibnja 2000. Maloljetnički sud u Beču osudio je podnositelja zahtjeva po osamnaest točaka optužnice za kazneno djelo teške krađe i pokušaja teške krađe te je istome izrečena kazna zatvora od petnaest mjeseci. Prilikom odmjeravanja kazneno-pravne sankcije sud je cijenio priznanje podnositelja zahtjeva kao olakotnu okolnost te broj počinjenih kaznenih djela i učestalo ponavljanje kaznenih djela nakon što mu je izrečena ranija uvjetna osuda kao otegotne okolnosti. Sud je također utvrdio

da podnositelj zahtjeva, iako još uvijek živi sa svojim roditeljima, ne prihvaća njihov roditeljski autoritet, u više navrata je izbivao iz kuće i odustao je od škole. Sud je također napomenuo da podnositelj zahtjeva nije postupio u skladu s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog liječenja od zlouporabe droga. Dakle, uvjetna kazna zatvora utvrđena presudom od 7. rujna 1999. zamijenjena je bezuvjetnom zatvorskom kaznom. Sukladno presudi Maloljetničkog suda u Beču, podnositelj zahtjeva odslužio je kaznu zatvora.

17. Dana 3. siječnja 2001. Savezna policijska postaja u Beču (*Bundespolizeidirektion*), primjenjujući odredbe članka 36 (1) i članka 2 (1) Zakona o strancima iz 1997. (*Fremdengesetz*), izdala je nalog za protjerivanje podnositelja zahtjeva iz zemlje u trajanju od deset godina. Uzimajući u obzir postupanje podnositelja zahtjeva, utvrđeno je da bi njegov daljnji boravak u Austriji bio u suprotnosti s javnim interesom. S obzirom na ponavljanje kaznenih djela od strane podnositelja zahtjeva nakon što mu je izrečena uvjetna kazna zatvora, javni interes u pogledu prevencije prekršajnog i kriminalnog postupanja nadmašuje interes podnositelja zahtjeva glede njegova boravka u Austriji.

18. Podnositelj zahtjeva, uz pomoć odvjetnika, uložio je žalbu na izdano rješenje. Tvrdio je da bi protjerivanje predstavljalo povredu njegovih prava zajamčenih člankom 8. Konvencije s obzirom da je isti u Austriju došao kao maloljetnik u dobi od šest godina, cijela njegova obitelj živi u Austriji, te nije imao rodbine u Bugarskoj. Osvrnuo se na odredbu članka 38 (1)(4) Zakona o strancima iz 1997., koja propisuje da se strancima koji zakonito borave u Austriji od svoje najranije dobi ne mogu protjerati iz zemlje.

19. Bečki Ured za javnu sigurnost (*Sicherheitsdirektion*) odlukom od 19. srpnja 2001. odbio je žalbu i potvrdio odluku Savezne policijske postaje.

20. Dana 17. kolovoza 2001. podnositelj zahtjeva podnio je tužbe Upravnom sudu (*Verwaltungsgerichtshof*) i Ustavnom sudu (*Verfassungsgerichtshof*). Naglasio je da je u Austriju došao u dobi od šest godina, da je tamo pohađao školu te da ne priča bugarski jezik. Također je naveo da nema rođaka ili drugih društvenih kontakata u Bugarskoj. Nadalje je istaknuo da je još uvijek maloljetan.

21. Dana 18. rujna 2001. Upravni sud odbio je njegovu tužbu utvrdivši da je nalog o protjerivanju bilo opravdano sukladno članku 8. st. 2. Konvencije. Sud je utvrdio da je podnositelj zahtjeva došao u Austriju u dobi od šest godina, dok se – sukladno važećoj sudskoj praksi – zabrana protjerivanja sukladno članku 38. (1)(4) Zakona o strancima iz 1997. odnosila na strance koji su zakonito boravili u Austriji od svoje treće životne godine ili mlađi. S obzirom na ozbiljnost i broj kaznenih djela počinjenih od strane podnositelja zahtjeva, činjenice da je ubrzo nakon prve uvjetne osude počinio druga kaznena djela i težinu izrečenih kaznenopravnih sankcija, sud je utvrdio da protjerivanje ne predstavlja nerazmjerno

miješanje u prava podnositelja zahtjeva u smislu članka 8., unatoč dugotrajnom boravku i obiteljskim vezama s Austrijom.

22. Ustavni sud je odlukom od 19. rujna 2001. odgodio izvršenje naloga o protjerivanju do donošenja odluke o tužbi.

23. Podnositelj zahtjeva pušten je iz zatvora 24. svibnja 2002. budući da mu nije odobreno prijevremeno puštanje na slobodu. Prema podacima koje je odvjetnik iznio na raspravi, podnositelj zahtjeva je tijekom svog boravka u zatvoru završio školu i nakon izlaska iz zatvora pomagao je ocu u njegovoj prijevoznčkoj tvrtki.

24. Dana 25. studenog 2002. Ustavni je sud odbio razmotriti tužbu podnositelja zahtjeva zbog nedostatka izgleda za uspjeh.

25. U prosincu 2002. više je puta pokušano izvršenje naloga o protjerivanju podnositelja zahtjeva iz Austrije.

26. Dana 18. kolovoza 2003. Savezna policijska uprava u Beču izdala je novo rješenje kojim se podnositelju zahtjeva nalaže da napusti Austriju.

27. Dana 14. listopada 2003. rješenje je dostavljeno podnositelju zahtjeva na adresu njegovih roditelja, a Savezna policijska uprava naknadno je naložila njegovo pritvaranje s ciljem protjerivanja. Uhićen je 27. studenog 2003.

28. Dana 22. prosinca 2003. podnositelj zahtjeva deportiran je u Sofiju. Prema podacima koje je odvjetnik iznio na raspravi, podnositelj zahtjeva nije počinio nikakva kaznena djela u Bugarskoj i tamo je zasnovao radni odnos.

29. Na glavnoj raspravi, Vlada je obavijestila Sud da nalog o protjerivanju ističe 3. siječnja 2011. odnosno deset godina nakon izdavanja (vidi st. 17.)

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Zakon o strancima

30. U sporno vrijeme na snazi je bio Zakon o strancima iz 1997. (*Fremdengesetz*). Odredbe članka 36.-38., u mjeri u kojoj je to relevantno za predmetni slučaj, propisuju:

Članak 36.

“(1) Rješenje o protjerivanju može se izdati strancu ako je to opravdano i ako se, na temelju određenih činjenica, utvrdi da njegov boravak

1. ugrožava javni mir, red i sigurnost ili
2. je u suprotnosti s drugim javnim interesima navedenim u članku 8. st. 2. Europske konvencije o ljudskim pravima.

(2) Činjenice u smislu stavka 1. ovoga članka odnose se osobito na situacije u kojima je stranac

1. osuđen od strane domaćeg suda na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od tri mjeseca; na kaznu zatvora zbog počinjenja kaznenog djela u roku kušnje; ili na kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci zamijenjenu uvjetnom kaznom, ili u slučaju kada je stranac pravomoćno osuđen za isto kazneno djelo više od jedanput.”

Članak 37.

“(1) Ako postoji miješanje u privatni ili obiteljski život stranca temeljem ... naloga o protjerivanju, uskraćivanje prava na boravak bit će dopušteno samo ako je to potrebno u cilju hitnog osiguranja ciljeva navedenih u članku 8. st. 2. Europske konvencije o ljudskim pravima.

(2) ... nalog o protjerivanju ni u kom slučaju neće biti izdan ako provedba rješenja podvrgava stranca i njegovu obitelj situaciji koja uzrokuje negativne posljedice koje ne opravdavaju takvu mjeru. Prilikom ocjene opravdanosti, treba posebice uzeti u obzir sljedeće okolnosti:

1. razdoblje boravka i mjeru u kojoj su se stranac ili članovi njegove obitelji integrirali;

2. obiteljske ili druge povezanosti.”

Članak 38.

“(1) Nalog o protjerivanju ne može se izdati:

...

4. ako je stranac odrastao u zemlji domaćinu od ranog djetinjstva i zakonito je u istoj boravio duži niz godina.”

31. Upravni sud zauzeo je stav da će se u smislu članka 38. (1)(4) Zakona o strancima smatrati da su „od ranog djetinjstva“ u Austriji odrastali oni stranci koji su doselili u dobi od tri godine ili mlađi (vidi, na primjer, presudu od 17. rujna 2001., br. 96/18/0150; presudu od 2. ožujka 1999., br. 98/18/0244; presudu od 21. rujna 2000., br. 2000/18/0135).

B. Građanski zakonik

32. Odredba članka 21(2) Građanskog zakonika (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*) propisuje:

“Maloljetnici su osobe koje nisu navršile osamnaest godina života ...”

Odredba članka 21. Građanskog zakonika stupila je na snagu 1. srpnja 2001., dok je prije stupanja na snagu ove izmjene granica punoljetnosti bila devetnaest godina starosti.

III. MJERODAVNI MEĐUNARODNI PROPISI

A. Propisi Vijeća Europe

33. Potonje dvije Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe su od posebne važnosti u kontekstu konkretnog slučaja.

34. Prva je Preporuka Odbora ministara Rec (2000) 15 o zaštiti useljenika s dugotrajnim boravkom u kojoj se, *inter alia*, navodi:

“4. Zaštita od protjerivanja

a. Prilikom donošenja odluke o protjerivanju useljenika s dugotrajnim boravkom, uz uvažavanje načela razmjernosti utvrđenog stalnom sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava, valja cijeliti slijedeće činjenice:

- ponašanje useljenika;
- dugotrajnost boravka;
- posljedice protjerivanja na useljenika i članove njegove obitelji;
- povezanost useljenika i njegove obitelji sa zemljom podrijetla.

b. Prilikom primjene načela razmjernosti, kao što je navedeno u stavku 4.a, države članice moraju cijeliti duljinu ili tip boravka useljenika u odnosu na težinu počinjenih kaznenih djela. Posebice, države članice mogu osigurati da useljenik s dugotrajnim boravkom ne bude protjeran u slijedećim slučajevima:

- nakon pet godina boravka, osim u slučaju osude za kazneno djelo za koje je propisana bezuvjetna kazna zatvora od dvije ili više godina;
- nakon deset godina boravka, osim u slučaju osude za kazneno djelo za koje je propisana bezuvjetna kazna zatvora od pet ili više godina.

Nakon boravka u trajanju od dvadeset godina, useljenik s dugotrajnim boravkom ne može biti protjeran.

c. Useljenici s dugotrajnim boravkom rođeni na teritoriju države članice ili priznati od strane države članice prije navršene desete godine života, koji su imali zakonito i stalno prebivalište, ne mogu biti protjerani nakon navršene osamnaeste godine života.

Maloljetni useljenici s dugotrajnim boravkom u načelu ne mogu biti protjerani.

d. U svakom slučaju, svaka država članica ovlaštena je unutarnjim propisima predvidjeti protjerivanje useljenika s dugotrajnim boravkom ukoliko on ili ona predstavljaju ozbiljnu prijetnju nacionalnoj sigurnosti ili javnom redu i miru.”

35. Druga je Preporuka Odbora ministara (2002) 4 o pravnom statusu osoba kojima je dozvoljen ulaz radi obiteljskog ujedinjenja u kojoj se

navodi da u slučajevima ukidanja ili odbijanja produljenja boravišne dozvole, ili izгона člana obitelji:

“...države članice moraju uzeti u obzir odgovarajuće kriterije vezane uz dotičnu osobu kao što su mjesto rođenja, dob u trenutku dolaska u državu članicu, trajanje boravka, obiteljske odnose, postojanje obiteljskih veza u zemlji podrijetla i povezanost društvenih i kulturnih veza sa zemljom podrijetla. Posebnu pozornost valja posvetiti najboljem interesu i dobrobiti djece.”

B. Propisi Ujedinjenih naroda

36. Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta od 20. studenog 1989., čija je Austrija država članica, propisuje:

Članak 1.

“U svrhu na koju se ova Konvencija odnosi, dijete označava svaku osobu mlađu od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje na dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije.”

Članak 3.

“1. U svim akcijama koje u svezi s djecom poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, mora se prvenstveno voditi računa o interesima djeteta.”

Članak 40.

“1. Države stranke priznaju svakome djetetu koje je osumnjičeno ili optuženo, ili za kojega je utvrđeno da je prekršilo kazneni zakon, pravo da se s njime postupa na način koji je u skladu s promicanjem njegova osjećaja dostojanstva i vrijednosti, kojim se jača djetetovo poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda drugih i koji uzima u obzir djetetovu dob i poželjnost promicanja njegova povratka u zajednicu te njegova preuzimanja djelatne uloge u toj zajednici.”

37. Odbor za prava djeteta, u svojim završnim zapažanjima drugog izvješća koji se odnosi na Austriju (vidi CRC/C/15/Add. 251, 31. ožujka 2005., st. 53. i 54.), izrazio je svoju zabrinutost zbog sve većeg broja osoba mlađih od 18 godina koje se nalaze u pritvoru, i to prvenstveno maloljetnika stranog podrijetla, a članak 40. Konvencije o pravima djeteta preporučuje poduzimanje odgovarajućih mjera za promicanje oporavka i socijalne integracije djece koja su uključena u sustav maloljetničkog pravosuđa.

38. U Općem komentaru br. 10 (2007) o dječjim pravima u sustavu maloljetničkog pravosuđa (vidi CRC/C/GC/10 25. travnja 2007., st. 71.), Odbor za prava djeteta naglasio je, u pogledu poduzimanja sankcijskih mjera na području maloljetničkog pravosuđa, slijedeće:

“Odbor želi naglasiti da poduzete mjere u pogledu sankcioniranja počinjenog kaznenog djela uvijek moraju odgovarati okolnostima i težini kaznenog djela, ali i

dobi počinitelja, stupnju krivnje, okolnostima i potrebama djeteta, kao i odgovarajućim dugoročnim potrebama društva. Stroži pristup sankcioniranja nije u skladu s temeljnim načelima sustava maloljetničkog pravosuđa definiranim u članku 40 (1) CRC ... U slučajevima teških kaznenih djela počinjenih od strane djece, poduzete mjere moraju bit razmjerne okolnostima na strani počinitelja i težini samog kaznenog djela, imajući u vidu potrebe javne sigurnosti i sustava kazneno-pravnih sankcija. U slučaju djece, mora se voditi računa o potrebama i najboljim interesima djeteta i procesu reintegracije.”

C. Propisi i sudska praksa Europske unije

39. S obzirom na članstvo Austrije u Europskoj uniji (od 1. siječnja 1995.) kao i članstvo Bugarske u istoj (od 1. siječnja 2007.), valja napomenuti slijedeće dvije Direktive koje uređuju pitanja migracije, uključujući i zahtjeve za protjerivanje bilo državljana druge države članice ili trećih zemalja.

40. Prva je Direktiva Vijeća 2003/109/EC od 25. studenog 2003. o statusu državljana trećih država koji imaju stalni boravak koja propisuje:

Članak 12.

“Zaštita od protjerivanja

1. Države članice mogu odlučiti protjerati osobu koja ima stalni boravak samo ako ona predstavlja stvarnu i dovoljno ozbiljnu prijetnju općem interesu i javnoj sigurnosti.

2. Odluka iz stavka 1. ne donosi se na osnovi ekonomskih čimbenika.

3. Prije donošenja odluke o protjerivanju osobe koja ima stalni boravak, države članice uzimaju u obzir sljedeće čimbenike:

- (a) trajanje boravka na njihovu teritoriju;
- (b) dob određene osobe;
- (c) posljedice za tu osobu i članove njene obitelji;
- (d) veze s državom boravka ili nepostojanje veza s državom porijekla....”

41. Druga je Direktiva Europskog Parlamenta i Vijeća 2004/38/EC od 29. travnja 2004. o pravu državljana Unije i članova njihovih obitelji na slobodu kretanja i boravka na području država članica koja propisuje:

Članak 27.

“Opća načela

1. U skladu s odredbama iz ovog Poglavlja, države članice mogu ograničiti slobodu kretanja i boravka građanima Unije i članovima njihovih obitelji, bez obzira na

njihovo državljanstvo, u svrhu zaštite javnog reda, javne sigurnosti ili javnog zdravlja. Ovi se razlozi ne mogu isticati u gospodarske svrhe.

2. Mjere poduzete iz razloga javnog reda ili javne sigurnosti ravnaju se po načelu razmjernosti i temelje se isključivo na osobnom ponašanju pojedinca. Postojanje ranije kaznene osude ne predstavlja samo po sebi povod za poduzimanje ovih mjera.

Osobno ponašanje pojedinca mora predstavljati stvarnu, aktualnu i značajnu opasnost koja ugrožava neki temeljni interes društva. Nisu dopuštena obrazloženja koja se ne temelje na individualnom slučaju ili se pozivaju na razloge opće prevencije....”

Članak 28.

“Zaštita od protjerivanja iz zemlje

1. Prije donošenja odluke o protjerivanju iz zemlje u svrhu zaštite javnog reda ili sigurnosti, država članica domaćin treba uzeti u obzir činjenice kao što su duljina boravka pojedinca na njezinom teritoriju, starosna dob, zdravstveno stanje, obiteljske i gospodarske prilike, socijalna i kulturalna integracija u državu članicu domaćina i opseg veza pojedinca sa zemljom podrijetla.

2. Država članica domaćin ne smije donijeti odluku o protjerivanju protiv građanina Unije ili članova njihove obitelji, bez obzira na njihovo državljanstvo, ako imaju pravo stalnog boravka na njezinu teritoriju, osim iz ozbiljnih razloga zaštite javnog reda ili javne sigurnosti.

3. Odluka o protjerivanju iz zemlje ne smije se donijeti protiv građanina Unije, osim ako se takva odluka temelji na prisilnim razlozima javne sigurnosti, kako ih utvrđuju države članice, ako:

(a) su boravili u državi članici domaćinu prethodnih deset godina; ili

(b) su maloljetnici, osim ako protjerivanje iz zemlje nije u najboljem interesu djeteta, kako je predviđeno Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djeteta od 20. studenog 1989.”

42. Sudska praksa Europskog suda pravde (ECJ) ukazuje da mjere koje se odnose na zabranu ulaska ili protjerivanje iz zemlje moraju biti donijete imajući u vidu ponašanje dotične osobe, temeljem procjene da li ta osoba predstavlja ozbiljnu i prisutnu prijetnju javnom poretku, javnoj sigurnosti i dobrobiti.

43. U presudi *Orfanopoulos protiv Land Baden-Württemberg i Oliveri protiv Land Baden-Württemberg* od 29. travnja 2004. (predmeti C-482/01 i C-493/01, izreka, točka 3-5) Europski sud pravde je utvrdio:

“3. Članak 3. Direktive 64/221 isključuje primjenu prakse domaćih sudova koja prilikom razmatranja zakonitosti protjerivanja državljana druge države članice, utvrđuje činjenična pitanja koja su se dogodila nakon konačne odluke nadležnih tijela koja mogu ukazivati na prestanak ili znatno smanjenje sadašnje prijetnje koje ponašanje dotične osobe predstavlja za javni poredak. To je tako prvenstveno u

slučaju ako je između protjerivanja osobe i preispitivanja te odluke nadležnog tijela prošlo duže vremensko razdoblje.

5. Članak 39. EZ i Direktiva 64/221 ne isključuju protjerivanje državljanina druge države članice osuđenog na kaznu za kazneno djelo, koji s jedne strane predstavlja sadašnju prijetnju zahtjevima javnog poretka i s druge strane, boravi već duži niz godina u državi članici domaćinu, a njegove obiteljske okolnosti ne opravdavaju protjerivanje, sve pod uvjetom da procjena od strane nacionalnih tijela uzima u obzir konkretne okolnosti slučaja nastojeći postići pravičnu ravnotežu između legitimnih interesa u pitanju u skladu s općim načelima prava Zajednice i, posebice, uzimajući u obzir poštivanje temeljnih prava, poput zaštite obiteljskog života.”

44. U presudi *Komisija Europskih zajednica protiv Španjolske* od 31. siječnja 2006. (predmet C-503/03, izreka, točka 1) Europski sud pravde je našao:

“... odbijajući ulazak na teritorij države stranke Sporazuma o postupnom ukidanju pregleda na zajedničkim granicama, potpisanog 14. lipnja 1985. u Schengenu, g. Faridu, te odbijanjem izdavanja ulazne vize g. Faridu i g. Bouchairu, državljanima trećih država koji su u braku s državljanima država članica, isključivo na temelju činjenice da su uz njihova imena uvedena upozorenja u Schengenski informacijski sustav radi odbijanja njihova ulaska, bez prethodne provjere da li bi prisustvo tih osoba predstavljalo stvarnu, trenutnu i dovoljno ozbiljnu prijetnju od utjecaja na jedno od temeljnih interesa društva, Kraljevina Španjolska nije ispunila svoje obveze pod člancima 1. i 3. Direktive Vijeća 64/221 od 25. veljače 1964. O usklađivanju posebnih mjera koje se odnose na kretanje i boravak stranih državljana koji su opravdani razlozima javnog poretka, javne sigurnosti ili javnog zdravlja.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

45. Podnositelj zahtjeva žalio se na nalog o protjerivanju donijet protiv njega i na kasnije protjerivanje u Bugarsku. Pozvao se na članak 8. Konvencije koji, u dijelu koji se se odnosi na ovaj predmet, propisuje kako slijedi:

“1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, ...

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.”

A. Presuda Vijeća

46. Vijeće je utvrdilo da nije sporno da je došlo do miješanja u privatni i obiteljski život podnositelja zahtjeva.

47. Prihvatilo je da je sporna mjera bila u skladu sa zakonom, naime člankom 36(1) Zakona o strancima iz 1997. te da nije bilo ničeg proizvoljnog u odbijanju primjene članka 38(1)(4) tog zakona koji prema ustaljenoj praksi Upravnog suda zabranjuje protjerivanje samo onih stranaca koji su zakonito boravili u Austriji od treće godine života ili mlađi. Nadalje, Vijeće je primijetilo da je miješanje nesporno imalo legitiman cilj sprječavanje nereda i kriminala.

48. Pozivajući se na ustaljenu praksu Suda pod člankom 8. koja se odnosi na protjerivanje stranaca osuđenih za kaznena djela, uključujući recentnu presudu Velikog vijeća u predmetu *Üner protiv Nizozemske* ([GC], br. 46410/99, st. 57-58, ECHR-2006-...), Vijeće je ukazalo na relevantne kriterije koji se moraju uzeti u obzir, naime:

- prirodu i težinu kaznenih djela počinjenih od strane podnositelja zahtjeva;
- duljinu njegova boravka u zemlji domaćinu;
- razdoblje koje je proteklo od počinjenja kaznenih djela pa sve do sporne mjere kao i ponašanje podnositelja zahtjeva tijekom tog razdoblja;
- čvrstinu socijalnih, kulturnih i obiteljskih veza sa zemljom domaćinom kao i sa zemljom u koju se protjerivanje ima izvršiti.

49. Primjenjujući navedene kriterije u ovom slučaju, Vijeće je uzelo u obzir da je podnositelj stigao u Austriju sa svojom obitelji kad je imao šest godina, da govori njemački jezik i da se u potpunosti školovao u Austriji, da su kaznena djela koja je počinio, iako određene težine, tipični primjeri malodobničke delinkvencije i da, s jednom iznimkom, nisu uključivali nasilje niti su se odnosili na preprodaju opojnih droga. Štoviše, Vijeće je pridalo važnost razdoblju dobrog ponašanja između njegova puštanja iz zatvora u svibnju 2002. i protjerivanja u prosincu 2003., čvrstinu njegovih socijalnih, kulturalnih i obiteljskih veza u Austriji te nedostatak takvih veza s Bugarskom, zemljom njegova podrijetla. U vidu svih tih elemenata zaključilo je da je, unatoč ograničenom trajanju, odluka o protjerivanju na deset godina bila nerazmjerna legitimnom cilju koji je nastojala postići. Stoga je Vijeće zaključilo da je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

B. Navodi stranaka

1. Podnositelj zahtjeva

50. Podnositelj zahtjeva naglasio je da je još uvijek bio maloljetan kad je protiv njega izdan nalog o protjerivanju te da je ta mjera stoga u prvom redu imala utjecaja na njegov „obiteljski život”.

51. Podnositelj zahtjeva složio se s presudom Vijeća i naglasio je da je ono pravilno pridalo posebnu važnost činjenici da je on navedena kaznena djela počinio kao maloljetnik te da – s jednom iznimkom – ista nisu bila nasilna. Nadalje, protivio se argumentu Vlade da se kaznena djela poput krađe počinjena od strane ovisnika o drogama mogu po svojoj težini usporediti s preprodajom opojnih droga. Nastavno se pozvao na čvrstinu njegovih obiteljskih veza navodeći kako je po puštanju iz zatvora živio sa svojim roditeljima i kako je majka čak i otputovala s njim u Bugarsku kad je bio protjeran kako bi mu pomogla da se snađe u prvih nekoliko tjedana. Također je naglasio činjenicu da je čitavo školovanje pohađao u Austriji te dodao da, iako je prekinuo školu u vrijeme počinjenja kaznenih djela, istu je završio tijekom odsluženja svoje kazne zatvora.

52. Konačno, podnositelj zahtjeva je naglasio kako nema ni obiteljskih niti socijalnih veza sa Bugarskom. Što se tiče njegovog poznavanja bugarskog jezika, podnositelj je na raspravi izjavio da je njegova obitelj pripadala turskoj manjini i da nije poznao bugarski jezik.

2. Vlada

53. Vlada nije osporavala činjenicu da je nalog o protjerivanju predstavljao miješanje u privatni i obiteljski život podnositelja zahtjeva. Međutim, opazila je da, iako je podnositelj zahtjeva u vrijeme izdavanja spornog naloga bio maloljetan, za vrijeme trajanja postupka postao je punoljetan. Dodala je kako odnos između odrasle osobe i njezinih roditelja nije nužno predstavljao „obiteljski život“.

54. Njezin daljnji argument odnosio se na nužnost miješanja. Navela je kako je presuda Vijeća zanemarila slobodu procjene države budući da se Sud nije ograničio na razmatranje da li su uzeti u obzir temeljni principi ustanovljeni u njegovom praksi, već je u principu zamijenio vaganje interesa učinjeno od strane domaćih organa svojom vlastitom ocjenom. Sud se stoga ponio kao žalbeni sud odnosno, kao što se nekad naziva, kao sud „četvrte instance“.

55. Vlada je kritizirala nedostatak jasnoće u praksi Suda te tvrdila da su dinamika te prakse i razlike u pristupu ili težištu različitih Vijeća otežavale zadatak domaćih vlasti da ne donose odluke koje bi vrijeđale članak 8. Konvencije.

56. Vlada je tvrdila da presuda Vijeća nije pravilno primijenila kriterije utvrđene u predmetima *Boultif protiv Švicarske* (br. 54273/00, st. 48., ECHR 2001-IX) i *Üner* (citirano gore, st. 57.). Naglasila je kako su kaznena djela koja je počinio podnositelj zahtjeva bila prilično teška. Radilo se zapravo o kaznenim djelima počinjenim od strane ovisnika o drogama, koja bi se trebala smatrati gotovo toliko ozbiljnima kao kaznena djela vezana uz preprodaju opojnih droga. Štoviše, izrečena kazna je bila posebice stroga, budući da se sukladno članku 5(4) Zakona o sudovima za maloljetnike maksimalna kazna inače mogla upola smanjiti. Vlada je također naglasila

slabost obiteljskih veza podnositelja zahtjeva budući da je pobjegao od edukativnog utjecaja svojih roditelja, te da, za razliku od predmeta *Boultif i Ünner* (oboje citirani gore), još nije osnovao svoju obitelj, slabost socijalnih veza i nedostatnu integraciju budući da je prekinuo školovanje, nije pohađao nikakvu stručnu niti profesionalnu obuku niti se ikad zaposlio u Austriji.

57. Vlada je prethodno navela da je podnositelj morao znati nešto bugarskog jezika budući da je prvih šest godina svog života živio u toj zemlji. Međutim, na javnoj raspravi nije osporila objašnjenje podnositelja vezano za njegovo nepoznavanje bugarskog jezika (vidi st. 52. gore).

58. Štoviše, Vlada se načelno nije slagala s činjenicom da je Vijeće u svojoj presudi pridalo važnost činjenicama koje su se dogodile nakon konačne domaće odluke, odnosno uzornom ponašanju podnositelja zahtjeva nakon puštanja iz zatvora u svibnju 2002. pa sve do njegovog protjerivanja u prosincu 2003.

59. Pozivajući se na predmet *Kaya protiv Njemačke* (br. 31753/02, st. 57., 28. lipnja 2007.), Vlada je tvrdila kako bi relevantan trenutak u tom smislu trebao biti onaj u kojem je usvojena konačna odluka o zabrani boravka u domaćem postupku, te da Sud ne bi trebao uzimati u obzir naknadni razvoj događaja. Bilo kakva druga interpretacija koja bi dozvoljavala uzimanje u obzir činjenica koje su se dogodile nakon donošenja konačne domaće odluke bila bi protivna logici iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova sadržanoj u članku 35. st. 1., naime onoj da je država ugovornica odgovorna samo za one navodne povrede u kojima je imala priliku popraviti navedenu pogrešku kroz svoj pravni sustav. Domaće pravo je predviđalo mogućnost ukidanja naloga za protjerivanje na prijedlog podnositelja zahtjeva ili po službenoj dužnosti u slučajevima u kojima razlozi za donošenje takvog naloga više nisu postojali.

60. Vlada je primijetila da je ovaj slučaj bio neuobičajen utoliko što je obično proteklo kraće vrijeme između datuma izdavanja naloga o protjerivanju i dana samog protjerivanja. Znatna odgoda u slučaju podnositelja zahtjeva dala se objasniti činjenicom da su vlasti čekale da isti postane punoljetan prije nego što su ga protjerale.

C. Ocjena Suda

1. Da li je došlo do miješanja s pravom podnositelja zahtjeva na poštivanje njegova privatnog i obiteljskog života

61. Sud smatra da su izdavanje i izvršenje naloga o protjerivanju protiv podnositelja zahtjeva predstavljali miješanje u njegovo pravo na poštivanje "privatnog i obiteljskog života". Naglašava da se pitanje da li je podnositelj zahtjeva imao obiteljski život u smislu članka 8. mora odrediti s obzirom na stanje u trenutku u kojem je nalog o protjerivanju postao pravomoćan (vidi *El Boujaïdi protiv Francuske*, presuda od 26. rujna 1997., *Reports of*

Judgments and Decisions 1997-VI, str. 1990, st. 33.; *Ezzouhdi protiv Francuske*, br. 47160/99, st. 25., 13. veljače 2001.; *Yildiz protiv Austrije*, br. 37295/97, st. 34., 31. listopada 2002.; *Mokrani protiv Francuske*, br. 52206/99, st. 34., 15. srpnja 2003.; i *Kaya*, citirano gore, st. 57.).

62. Podnositelj zahtjeva je u vrijeme izdavanja naloga o protjerivanju bio maloljetan. Postao je punoljetan, odnosno napunio je 18 godina života, nakon što je nalog o protjerivanju već postao konačan u studenom 2002, nakon odluke Ustavnog suda, ali je još uvijek živio s roditeljima. U svakom slučaju, Sud je u nizu predmeta koji su se odnosili na mlade odrasle ljude koji još nisu osnovali svoju obitelj našao da njihov odnos s roditeljima i drugim bliskim članovima obitelji predstavlja „obiteljski život“ (vidi *Bouchelkia protiv Francuske*, presuda od 29. siječnja 1997., *Reports* 1997-I, str. 63, st. 41.; *El Boujaïdi*, citirano gore, st. 33.; i *Ezzouhdi*, citirano gore, st. 26.).

63. Nadalje, Sud primjećuje da svi trajno nastanjeni useljenici ne uživaju nužno „obiteljski život“ u smislu članka 8. u zemlji iz koje se imaju protjerati, bez obzira na vrijeme koje su proveli živeći u njoj. Međutim, budući da članak 8. istodobno štiti i pravo na ustanovljavanje i razvijanje odnosa s drugim ljudima i sa vanjskim svijetom, te da ponekad može obuhvatiti aspekte socijalnog identiteta pojedinca, mora se prihvatiti da ukupnost socijalnih veza između trajno nastanjenih useljenika i zajednice u kojoj žive čine dio „privatnog života“ u smislu članka 8. Bez obzira na postojanje „obiteljskog života“ protjerivanje trajno nastanjenog useljenika dakle predstavlja miješanja u njegovo pravo na poštivanje privatnog života. Ovisi o činjenicama konkretnog predmeta da li će Sud pojedini predmet razmatrati sa stajališta „obiteljskog“ ili „privatnog života“ (vidi *Üner*, prethodno citirano, st. 59.).

64. Dakle, sporne mjere predstavljale su miješanje kako s privatnim tako i s obiteljskim životom podnositelja zahtjeva.

65. Takvo će miješanje biti protivno članku 8. Konvencije ukoliko se ne može opravdati u skladu sa stavkom 2. te odredbe kao „u skladu sa zakonom“, poduzeto u svrhu ostvarivanja jednog ili više legitimnih ciljeva nabrojanih u tom stavku, te kao „nužno u demokratskom društvu“ u svrhu ostvarivanja tih ciljeva.

2. „U skladu sa zakonom“

66. Sporna mjera imala je temelja u domaćem pravu, naime u članku 36(1) Zakona o strancima iz 1997. Podnositelj zahtjeva nije tvrdio da je Upravni sud u njegovom slučaju proizvoljno odbio primijeniti članak 38(1)(4) tog zakona. Veliko vijeće, poput Vijeća, primjećuje da se prema dobro ustaljenoj praksi Upravnog suda članak 38 (1)(4) primjenjivao samo na strance koji su zakonito boravili u Austriji od treće godine života ili mlađi (vidi st. 31. i 47.). Podnositelj zahtjeva stigao je Austriju tek sa šest

godina te Veliko vijeće ne vidi razloga za odstupanje od zaključka Vijeća da je miješanje stoga bilo „u skladu sa zakonom“.

3. *Legitiman cilj*

67. Nije sporno među strankama da je miješanje težilo ostvarivanju legitimnog cilja „sprječavanja nemira ili kriminala“.

4. *„Nužno u demokratskom društvu“*

(a) *Opća načela*

68. Glavno pitanje koje se imalo raz riješiti u ovom predmetu jeste da li je miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“. Temeljna načela u tom smislu dobro su ustaljena u praksi Suda i nedavno su sažeta kako slijedi (vidi *Üner*, gore citirano, st. 54-55. i 57-58.):

“54. Sud ponavlja da prema dobro utvrđenoj praksi međunarodnog prava, te prema obvezama koje proizlaze iz ugovora, uključujući one koji proizlaze iz Konvencije, država ugovornica ima pravo kontrolirati ulazak i boravak stranaca na svom teritoriju (vidi, između ostalih odluka, *Abdulaziz, Cabales i Balkandali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 28. svibnja 1985., Serija A br. 94, p. 34, st. 67., *Boujlifa protiv Francuske*, presuda od 21. listopada 1997., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VI, p. 2264, st. 42.). Konvencija ne jamči pravo stranca da uđe ili boravi u određenoj državi te, u ostvarivanju njihove zadaće očuvanja javnog reda, države ugovornice ima pravo protjerati stranca osuđenog za kaznena djela. Međutim, ukoliko se njihove odluke u ovom smislu svode na miješanje s pravom zajamčenim stavkom 1. članka 8., one moraju biti zakonite i nužne u demokratskom društvu, odnosno opravdane prijemom društvenom potrebom, te razmjerne cilju koji se njima nastoji postići (vidi *Dalia protiv Francuske*, presuda od 19. veljače 1998., *Reports* 1998-I, str. 91, st. 52.; *Mehemi protiv Francuske*, presuda od 26. rujna 1997., *Reports* 1997-VI, str. 1971, st. 34.; *Boultif protiv Švicarske*, gore citirano, st. 46.; i *Slivenko protiv Latvije* [GC], br. 48321/99, ECHR 2003-X, st. 113.).

55. Sud smatra da ova načela vrijede bez obzira da li je stranac ušao u zemlju kao odrasla osoba ili kao vrlo mlad, i da li je možda ondje i rođen. U ovom kontekstu Sud upućuje na Preporuku 1504 (2001) o neprotjerivanju dugotrajnih useljenika, u kojoj je Parlamentarna skupština Vijeća Europe preporučila da Odbor ministara pozove države članice, *inter alia*, da zajamče da dugotrajni useljenici koji su rođeni ili odrasli u zemlji domaćinu ne mogu biti protjerani ni u kakvim okolnostima (vidi st. 37. gore). Iako je veliki broj država ugovornica usvojio zakonodavstvo ili pravila da se dugotrajni useljenici koji su rođeni u tim državama ili su u njih stigli tijekom ranog djetinjstva ne mogu protjerati zbog počinjenja kaznenih djela (vidi st. 39. gore), takvo apsolutno pravo na neprotjerivanje ne proistječe iz članka 8. Konvencije, čiji je stavak 2. sročan na način koji jasno dopušta iznimke općem pravu zajamčenom u prvom stavku.

...

57. Čak i ako članak 8. Konvencije ne sadrži apsolutno pravo neprotjerivanja za nijednu kategoriju stranaca, praksa Suda ukazuje da postoje okolnosti u kojima bi protjerivanje stranca moglo dovesti po povrede te odredbe (vidi, primjerice, presude u predmetima *Moustaquim protiv Belgije*, *Beldjoudi protiv Francuske* i *Boultif protiv*

Švicarske, citirane gore; također vidi *Amrollahi protiv Danske*, br. 56811/00, 11. srpnja 2002.; *Yilmaz protiv Njemačke*, br. 52853/99, 17. travnja 2003.; i *Keles protiv Njemačke*, br. 32231/02, 27. listopada 2005.). U predmetu *Boultif* Sud je razradio mjerodavne kriterije koje koristi s ciljem ocjenjivanja da li je mjera protjerivanja nužna u demokratskom društvu i razmjerna legitimnom cilju koji se njome nastoji postići. Ti su kriteriji, kao što su navedeni u stavku 40. presude Vijeća, slijedeći:

- priroda i težina kaznenih djela počinjenih od strane podnositelja zahtjeva;
- duljina njegova boravka u zemlji iz koje se ima protjerati;
- razdoblje koje je proteklo od počinjenja kaznenih djela i ponašanje podnositelja zahtjeva tijekom tog razdoblja;
- državljanstva različitih osoba koje su u pitanju;
- obiteljska situacija podnositelja zahtjeva, kao što su duljina braka i drugi čimbenici koji ukazuju na učinkovitost obiteljskog života para;
- da li je bračni drug znao za postojanje kaznenog djela u vrijeme kada je ušao u obiteljski odnos;
- da li u braku ima djece i koja je njihova dob; i
- ozbiljnost poteškoća kojima bi bračni drug mogao biti izložen u zemlji u koju se podnositelj zahtjeva ima protjerati.

58. Sud bi želio izričito naglasiti dva daljnja kriterija, koji su već implicitno spomenuti u onima navedenim u predmetu *Boultif*:

- najbolji interesi i dobrobit djece, posebice ozbiljnost poteškoća kojima bi djeca podnositelja zahtjeva mogla biti izložena u zemlji u koju se podnositelj zahtjeva ima protjerati; i
- čvrstina socijalnih, kulturnih i obiteljskih veza sa zemljom domaćinom i sa zemljom u koju se ima protjerati.

Prvi od ovih kriterija već je jasno izražen u postojećoj praksi Suda (vidi, primjerice, *Şen protiv Nizozemske*, br. 31465/96, st. 40., 21. prosinca 2001., *Tuquabo-Tekle i ostali protiv Nizozemske*, br. 60665/00, st. 47., 1. prosinca 2005.) te je u skladu s Preporukom Rec(2002)4 Odbora ministara o pravnom statusu osoba kojima je dozvoljen ulaz radi obiteljskog ujedinjenja (vidi st. 38. gore).

Što se tiče drugog kriterija, ima se primijetiti da, iako je podnositelj u predmetu *Boultif* već bio odrastao kad je ušao u Švicarsku, Sud je zaključio da se „*Boultif* kriteriji“ primjenjuju utoliko više (*à plus forte raison*) na slučajeve podnositelja zahtjeva koji su rođeni u zemlji domaćinu ili koji su doselili tamo u vrlo ranoj životnoj dobi (vidi *Mokrani protiv Francuske*, br. 52206/99, st. 31., 15. srpnja 2003.). Dapače, razlog zbog kojeg se duljina boravka osobe u zemlji domaćinu uzima u obzir jest pretpostavka da što je duže osoba boravila u određenoj državi, to su jače njezine veze s tom državom, a slabije one s državom njezina državljanstva. U tom smislu je potpuno logično da će Sud uzeti obzir specifičnu situaciju stranaca koji su proveli većinu ili čak čitavo njihovo djetinjstvo u zemlji domaćinu, koji su tamo odgojeni i tamo su se školovali.”

69. U prethodno citiranim presudama *Üner* i *Boultif* (st. 48.) Sud je ustanovio kriterije – koji su dotad bili implicitni u njegovoj praksi – koji se imaju primjenjivati prilikom ocjenjivanja da li je mjera protjerivanja nužna u demokratskom društvu i razmjerna legitimnom cilju koji se njome nastoji postići.

70. Sud želi naglasiti da, iako bi kriteriji koji proizlaze iz njegove prakse i koji su izričito nabrojani u presudama *Boultif* i *Üner* trebali domaćim sudovima olakšati primjenu članka 8. u predmetima protjerivanja, važnost koja će se pridati svakom od navedenih kriterija nužno će se razlikovati

ovisno o specifičnim okolnostima svakog pojedinog slučaja. Štoviše, mora se imati na umu da u slučajevima poput ovoga u kojima miješanje s pravima podnositelja zahtjeva pod člankom 8. Konvencije nastoji ostvariti legitiman cilj „sprječavanja nereda ili kriminala“ (vidi st. 67. gore), navedeni bi kriteriji trebali pomoći prilikom ocjene do koje mjere se od pojedinca može očekivati da uzrokuje nereda ili počinji daljnja kaznena djela.

71. U slučajevima poput ovoga, gdje je osoba koja se ima protjerati mladi punoljetnik koji još uvijek nije zasnovao svoju obitelj, mjerodavni kriteriji su:

- priroda i težina kaznenih djela počinjenih od strane podnositelja zahtjeva;
- duljina njegova boravka u zemlji iz koje se ima protjerati;
- razdoblje koje je proteklo od počinjenja kaznenih djela i ponašanje podnositelja zahtjeva tijekom tog razdoblja;
- čvrstina socijalnih, kulturnih i obiteljskih veza sa zemljom domaćinom i sa zemljom u koju se ima protjerati.

72. Sud također želi razjasniti da prilikom ocjenjivanja nekih od navedenih kriterija dob dotične osobe također može biti od važnosti. Primjerice, prilikom ocjenjivanja prirode i težine kaznenih djela podnositelja zahtjeva mora se uzeti u obzir da li ih je osoba počinila kao maloljetnik ili kao odrasla osoba (vidi, primjerice, *Moustaquim protiv Belgije*, presuda od 18. veljače 1991., Serija A br. 193, str. 19, st. 44., i *Radovanovic protiv Austrije*, br. 42703/98, st. 35., 22. travnja 2004.).

73. Nadalje, prilikom ocjenjivanja duljine boravka podnositelja zahtjeva u zemlji iz koje se ima protjerati i čvrstine njegovih socijalnih, kulturalnih i obiteljskih veza sa zemljom domaćinom, logično je da će biti od važnosti da li je dotična osoba u zemlju došla kao dijete ili je čak rođena ondje, ili je došla tek kao odrasla osoba. Ovakva tendencija također je razvidna i u različitim instrumentima Vijeća Europe, posebice u preporukama Rec (2001)15 i Rec (2002)4 Odbora ministara (vidi st. 34-35. gore).

74. Iako članak 8. ne jamči apsolutnu zaštitu protiv protjerivanja bilo koje kategorije stranaca (vidi *Üner*, gore citirano, st. 55.), uključujući i one rođene u zemlji domaćinu ili koji su doselili tamo u ranom djetinjstvu, Sud je već naglasio kako se mora uzeti u obzir specifična situacija stranaca koji su proveli veći dio, ili čak čitavo svoje djetinjstvo u zemlji domaćinu, koji su tamo odgojeni i tamo su se školovali (vidi *Üner*, st. 58. *in fine*).

75. Ukratko, Sud smatra da trebaju postojati vrlo ozbiljni razlozi za protjerivanje trajno nastanjenog useljenika koji je zakonito proveo veći dio svog djetinjstva i mladosti u zemlji domaćinu. Ovo utoliko više važi ukoliko je dotična osoba kaznena djela zbog kojih se protjeruje počinila kao maloljetnik.

76. Konačno, Sud ponavlja da nacionalne vlasti imaju određenu slobodu procjene prilikom ocjenjivanja da li je miješanje s pravom zaštićenim člankom 8. bilo nužno u demokratskom društvu i razmjerno legitimnom

cilju koje se nastoji postići (vidi *Slivenko protiv Latvije* [GC], br. 48321/99, st. 113., ECHR 2003-X, i *Berrehab protiv Nizozemske*, presuda od 21. lipnja 1988., Serija A br. 138, str. 15, st. 28.). Međutim, Sud je oduvijek naglašavao da se njegova zadaća sastoji u utvrđivanju da li je sporna mjera uspostavila pravičnu ravnotežu između relevantnih interesa, naime prava pojedinca zaštićenih Konvencijom s jedne strane i interesa zajednice s druge (vidi, između mnogo drugih odluka, *Boultif*, gore citirano, st. 47.). Slobodna procjena države ide dakle ruku pod ruku s europskim nadzorom i obuhvaća kako zakonodavstvo tako i odluke koje ga primjenjuju, čak i one usvojene od strane nezavisnog suda (vidi, *mutatis mutandis*, *Société Colas Est i ostali protiv Francuske*, br. 37971/97, st. 47., ECHR 2002-III). Sud je stoga nadležan dati konačnu odluku o tome da li je mjera protjerivanja bila u skladu s člankom 8.

(b) Primjena navedenih načela u ovom slučaju

(i) Priroda i ozbiljnost kaznenih djela podnositelja zahtjeva

77. Sud primjećuje da su sporna kaznena djela počinjena u razdoblju od godine i tri mjeseca, između studenog 1998. i siječnja 2000 (st. 14-15. gore), kad je podnositelj zahtjeva imao 14 odnosno 15 godina.

78. Prva osuda podnositelja zahtjeva izrečena u rujnu 1999. odnosila se na dvadeset i dvije točke optužnice za kazneno djelo teške krađe i pokušaj krađe; za kazneno djelo udruživanja u organiziranu bandu; za kazneno djelo iznude; za kazneno djelo napada na fizičku osobu; i za kazneno djelo neovlaštenog korištenja vozila. Osuđen je na osamnaest mjeseci zatvora, od kojih je trinaest mjeseci bilo izrečeno uvjetno. Također mu je naređeno i odvikavanje od opojnih droga.

79. Druga osuda – ona od svibnja 2000. – odnosila se na osamnaest točaka optužnice za tešku krađu i pokušaj teške krađe. Podnositelj je osuđen na petnaest mjeseci zatvora. Budući da se nije podvrgnuo odvikavanju od opojnih droga, uvjetnost prve kazne zatvora je ukinuta.

80. Sud se slaže s Vijećem da su kaznena djela podnositelja zahtjeva bila određene težine te da su mu izrečene oštre kazne u ukupnom trajanju od dvije godine i devet mjeseci bezuvjetne kazne zatvora. Vlada je tvrdila da bi se počinjena kaznena djela trebala smatrati otprilike jednako teškim kao kaznena djela zlouporabe opojnih droga, budući da ih je podnositelj zahtjeva počinio pod utjecajem istih i s ciljem financiranja svoje ovisnosti. Sud se ne slaže s ovom tvrdnjom. Istina je da je u slučajevima preprodaje opojnih droga Sud pokazao razumijevanje za čvrst odgovor državnih vlasti glede osoba koje su bile aktivno uključene u širenje te pošasti (vidi, primjerice, *Dalia protiv Francuske*, presuda od 19. veljače 1998., *Reports* 1998-I, str. 92, st. 54., i *Baghli protiv Francuske*, br. 34374/97, st. 48., ECHR 1999-VIII). Međutim, nije zauzeo takav stav s obzirom na osobe

osuđene za korištenje opojnih droga (vidi *Ezzouhdi*, prethodno citirano, st. 34.).

81. Prema mišljenju Suda odlučna odlika ovog predmeta jest mlada dob u kojoj je podnositelj zahtjeva počinio navedena kaznena djela i, s jednom iznimkom, njihova nenasilna narav. Ovime se ovaj predmet također jasno razlikuje od predmeta *Boultif* i *Üner* (oba prethodno citirana) u kojima su temelj za izdavanje naloga o protjerivanju činila nasilna kaznena djela, u prvom razbojništvo, a u drugom ubojstvo iz nehaja i napad, počinjeni od strane odrasle osobe. Što se tiče ponašanja podnositelja zahtjeva koje je dovelo do osuda, Sud primjećuje da se većina kaznenih djela odnosila na provale u prodajne automate, automobile, dućane ili restorane i krađu gotovine ili dobara. Jedino nasilno djelo sastojalo se u guranju, udaranju i nanošenju modrica drugom maloljetniku. Bez procjenjivanja ozbiljnosti tih djela niti štete koja je njima nastala, Sud smatra da se ona ipak mogu pripisati maloljetničkoj delinkvenciji.

82. Sud smatra da, ukoliko se nalog o protjerivanju temelji na kaznenim djelima koje je počinio maloljetnik, moraju se uzeti u obzir najbolji interesi djeteta. Sudska praksa pod člankom 8. u raznim je kontekstima naglasila potrebu uzimanja u obzir najboljeg interesa djeteta (primjerice u području skrbi o djetetu; vidi *Scozzari i Giunta protiv Italije* [GC], br. 39221/98 i 41963/98, st. 148., ECHR 2000-VIII), uključujući prilikom protjerivanja stranaca (vidi *Üner*, prethodno citirano, st. 58.). U predmetu *Üner* Sud je imao zadatak razmotriti situaciju djece kao članova obitelji osobe koja se imala protjerati. Naglasio je da se prilikom ocjenjivanja da li je mjera protjerivanja nužna u demokratskom društvu moraju uzeti u obzir najbolji interes i dobrobit djece, posebice ozbiljnost poteškoća s kojima bi se djeca podnositelja zahtjeva mogla suočiti u zemlji u koju se on imao protjerati. Sud smatra da se takva obveza uzimanja u obzir najboljeg interesa djeteta također primjenjuje u slučajevima u kojima je sama osoba koja se ima protjerati maloljetna, odnosno ukoliko – kao u ovom slučaju – razlog za protjerivanje predstavljaju kaznena djela počinjena od strane maloljetnika. S ovime u svezi Sud primjećuje da pravo Europske unije također pruža posebnu zaštitu od protjerivanja maloljetnicima (vidi st. 41. gore, članak 28 § 3(b) Direktive 2004/38/EC). Štoviše, obveza uzimanja u obzir najboljeg interesa djeteta ustoličena je i u članku 3. Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (vidi st. 36. gore).

83. Sud smatra da, kada je u pitanju mjera protjerivanja maloljetnog počinitelja kaznenog djela, obveza uzimanja u obzir najboljih interesa djeteta uključuje i obvezu olakšavanja njegove reintegracije. S time u svezi Sud primjećuje da članak 40. Konvencije o pravima djeteta reintegraciju određuje kao cilj maloljetničkog sustava pravosuđa (vidi st. 36-38. gore). Prema mišljenju Suda taj se cilj ne može postići prekidanjem obiteljskih ili socijalnih veza protjerivanjem, koje u slučajevima maloljetnika ipak mora

ostati posljednji izbor. Nalazi da austrijske vlasti nisu dovoljno uzele u obzir ove argumente.

84. Zaključno, Sud smatra da je teško opravdati protjerivanje trajno nastanjenog useljenika na temelju uglavnom nenasilnih kaznenih djela koje je isti počinio kao maloljetnik (vidi *Moustaquim*, gore citirano, st. 44., u kojem je podnositelj zahtjeva bio osuđen za kaznena djela počinjena kao maloljetnik, naime brojne optužbe teške krađe, po jednu preprodaje ukradene robe i uništenje vozila, dvije optužbe za napad i jedne za ozbiljnu prijetnju, i *Jakupovic protiv Austrije*, br. 36757/97, st. 27., 6. veljače 2003., u kojoj se nalog o protjerivanju temeljio na dvije osude za krađu počinjenu od strane maloljetnika i gdje je podnositelj zahtjeva još uvijek bio maloljetan u trenutku protjerivanja).

85. S druge strane, Sud je jasno zaključio da vrlo ozbiljna nasilna kaznena djela mogu opravdati protjerivanje čak i ako ih je počinio maloljetnik (vidi *Bouchelkia*, prethodno citirano, str. 65, st. 51., gdje je Sud zaključio da nije došlo do povrede članka 8. izdavanjem naloga o protjerivanju na temelju osude podnositelja zahtjeva za teško silovanje počinjeno kad je imao 17 godina; u odlukama *Hizir Kilic protiv Danske*, br. 20277/05, i *Ferhat Kilic protiv Danske*, br. 20730/05, obje od 22. siječnja 2007., Sud je proglasio nedopuštenima pritužbe podnositelja zahtjeva protiv naloga o protjerivanju koji je izdan na temelju njihove osude za pokušaj krađe, teški napad i ubojstvo iz nehaja koje su počinili sa 16, odnosno 17 godina).

(ii) *Duljina boravka podnositelja zahtjeva*

86. Podnositelj zahtjeva stigao je u Austriju 1990. kad mu je bilo šest godina i proveo je tamo ostatak njegova djetinjstva i mladosti. Zakonito je boravio u Austriji sa svojim roditeljima i braćom i sestrama te je dobio stalnu boravišnu dozvolu u ožujku 1999.

(iii) *Razdoblje koje je proteklo od počinjenja kaznenih djela i ponašanje podnositelja zahtjeva tijekom tog razdoblja*

87. Kao što je već izneseno ranije, podnositelj zahtjeva nije počinio daljnja kaznena djela nakon siječnja 2000. Prilikom ocjenjivanja njegova ponašanja od počinjenja kaznenih djela, Vijeće je uzelo u obzir razdoblje do njegova protjerivanja u prosincu 2003. Pridalo je važnost razdoblju dobrog ponašanja nakon otpusta iz zatvora u svibnju 2002., primijetivši da u razdoblju od godinu i pol prije protjerivanja nije počinio daljnja kaznena djela.

88. Prema mišljenju Vlade, Vijeće nije trebalo uzeti u obzir činjenice koje su se dogodile nakon posljednje domaće odluke (vidi st. 58-59. gore). Tvrdila je da je Upravni sud dao svoju odluku prije otpusta podnositelja iz zatvora. U svakom slučaju, i Upravni u Ustavni sud donijeli su svoje odluke na temelju činjenica ustanovljenih od strane upravnog tijela najviše

instance, koja je u ovom slučaju bila odluka Ureda za javnu sigurnost u Beču od 19. srpnja 2001.

89. Sud primjećuje da je u presudi *Boultif* (citirano gore, st. 51.) ustanovljeno da „vrijeme koje je proteklo od počinjena kaznenih djela i ponašanje podnositelja zahtjeva tijekom tog razdoblja” predstavlja kriterij koji se treba uzeti u obzir. U tom je slučaju Sud uzeo u obzir čitavo razdoblje između počinjenja kaznenih djela 1994. godine i odlaska podnositelja zahtjeva iz Švicarske 2000. godine, smatrajući da je uzorno ponašanje podnositelja zahtjeva u zatvoru i njegovo pronalaženje zaposlenja nakon otpusta smanjilo strahove da bi mogao predstavljati opasnost za javni red i sigurnost. Međutim, iz činjenica predmeta ne proizlazi jasno koliko je točno vremena proteklo između posljednje sudske odluke koju je usvojio švicarski Federalni sud u studenom 1999. i odlaska podnositelja zahtjeva iz zemlje „neodređenog datuma 2000. godine“ (ibid., st. 19. i 22.). U jednom kasnijem slučaju, gdje je proteklo sedam mjeseci od odluke austrijskog Upravnog suda u prosincu 1996. i odlaska podnositelja zahtjeva u srpnju 1997., Sud je uzeo u obzir dobro ponašanje podnositelja između njegove zadnje osude u travnju 1994. i završetka postupka u prosincu 1996. (vidi *Yildiz*, gore citirano, st. 24-26. i 45.).

90. Sukladno pristupu prihvaćenom u predmetu *Boultif* (gore citirano, st. 51.), činjenica da je proteklo znatno vrijeme između počinjenja kaznenih djela i samog protjerivanja dotičnog pojedinca nužno ima određenog utjecaja na procjenu rizika koji ta osoba predstavlja za društvo.

91. S time u svezi, treba imati na umu da sukladno praksi Suda prema članku 3., kada do protjerivanja dođe prije nego što Sud donese svoju presudu, postojanje rizika za podnositelja zahtjeva u zemlji u koju je deportiran procjenjuje se na temelju činjenica koje su bile poznate ili su morale biti poznate državi ugovornici u vrijeme protjerivanja. U slučajevima u kojima podnositelj zahtjeva još uvijek nije protjeran u trenutku kada Sud razmatra njegov predmet, mjerodavno vrijeme je trenutak postupka pred Sudom (vidi *Saadi protiv Italije* [GC], br. 37201/06, st. 133., 28. veljače 2008.). Dakle, u takvim se slučajevima Sud ne ograničava na procjenu situacije u vrijeme kada je usvojena posljednja sudska odluka kojom se nalaže protjerivanje.

92. Sud nije uvjeren Vladinim argumentom vezanim uz članak 35. st. 1. Konvencije kako se daljnji razvoj događaja nakon posljednje domaće odluke ne bi trebao uzeti u obzir. Istina je da uvjet iscrpljenja domaćih pravnih lijekova osigurava da je država pred međunarodnim tijelom odgovorna samo za one čine koje je imala prilike popraviti u svom pravnom sustavu (vidi *Akdivar i ostali protiv Turske*, presuda od 16. rujna 1996., *Reports* 1996-IV, str. 1210, st. 65.). Međutim, takvo bi se pitanje postavilo jedino u slučaju da prođe veoma dugo razdoblje od posljednje domaće odluke kojom se potvrđuje nalog o protjerivanju i same deportacije.

93. S time u svezi Sud želi naglasiti da je njegov zadatak ocijeniti sukladnost sa Konvencijom samog protjerivanja podnositelja zahtjeva, a ne konačnog naloga o protjerivanju. *Mutatis mutandis*, ovo se također čini pristupom Europskog suda pravde koji je izjavio u svojoj presudi *Orfanopoulos i Oliveri* da članak 3. Direktive 64/221 zabranjuje praksu prema kojoj nacionalni sudovi prilikom razmatranja zakonitosti protjerivanja državljana druge države članice ne bi mogli uzimati u obzir činjenice koje su se dogodile nakon posljednje odluke nadležnog tijela (vidi st. 43. gore). U takvim je slučajevima dakle na državi da organizira svoj sustav na način da bude u mogućnosti uzeti u obzir nove razvoje događaja. Ovo nije u nesuglasnosti sa ocjenom postojanja „obiteljskog života“ u vrijeme u koje odluka o protjerivanju postane pravomoćna, u nedostatku bilo kakvih dokaza da je takav „obiteljski život“ podnositelja zahtjeva prestao postojati nakon tog datuma (vidi st. 61. gore). Čak i da se to dogodi, podnositelj zahtjeva još uvijek bi se mogao pozivati na zaštitu njegova prava na poštivanja „privatnog života“ u smislu članka 8. (vidi st. 63. gore).

94. Vlada je navela u tom smislu da je bilo moguće pokrenuti postupak za ponovno razmatranje da li su uvjeti za protjerivanje još uvijek postojali i to ili na zahtjev podnositelja ili na inicijativu vlasti po službenoj dužnosti. U ovom su slučaju dakle vlasti mogle provesti novu ocjenu situacije.

95. Sud će stoga uzeti u obzir ponašanje podnositelja zahtjeva između počinjenja zadnjeg kaznenog djela u siječnju 2000. i njegove deportacije u prosincu 2003. Tijekom ovog razdoblja od gotovo tri godine i jedanaest mjeseci podnositelj zahtjeva proveo je dvije godine i tri i pol mjeseca u zatvoru, naime od 11. veljače 2000. do 24. svibnja 2002. Nakon otpusta iz zatvora pa sve do 27. studenog 2003., kada je pritvoren zbog protjerivanja, proveo je godinu i pol dana na slobodi bez počinjenja daljnjih kaznenih djela. Međutim, za razliku od predmeta *Boultif* (gore citirano, st. 51.), ne zna se mnogo o ponašanju podnositelja zahtjeva u zatvoru – osim da nije imao pravo prijevremenog otpusta – a još je manje jasno do koje su se mjere njegove životne okolnosti stabilizirale nakon njegova otpusta. Iz tih razloga, za razliku od Vijeća, Sud smatra da „vrijeme koje je proteklo od počinjenja kaznenih djela i ponašanje podnositelja zahtjeva tijekom tog razdoblja” nije toliko bitno kao neki od drugih kriterija, posebice onaj da je podnositelj zahtjeva počinio uglavnom nenasilna kaznena djela dok je još bio maloljetan.

(iv) Čvrstina socijalnih, kulturalnih i obiteljskih veza sa zemljom domaćinom i zemljom podrijetla

96. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva proveo formativne godine svoga djetinjstva i mladosti u Austriji. Govori njemački jezik i završio je čitavo svoje školovanje u Austriji, gdje žive i svi bliski članovi njegove obitelji. On stoga ima osnovne socijalne, kulturalne i obiteljske veze u Austriji.

97. Što se tiče povezanosti podnositelja zahtjeva sa zemljom njegova podrijetla, Sud primjećuje da je isti uvjerljivo objasnio zašto nije govorio bugarski jezik u trenutku njegova protjerivanja budući da je njegova obitelj pripadala turskoj manjini u Bugarskoj. Nije bilo sporno da nije znao čitati ni pisati ćirilicu budući da nikad nije pohađao školu u Bugarskoj. Također nije dokazano, a čak niti navođeno, da ima druge bliske veze sa zemljom svog podrijetla.

(v) Trajanje naloga o protjerivanju

98. Konačno, prilikom ocjene razmjernosti miješanja Sud uzima u obzir trajanje naloga o protjerivanju. Pozivajući se na ustaljenu praksu Suda, Vijeće je pravilno ukazalo da i trajanje mjere protjerivanja treba smatrati jednim od relevantnih čimbenika (vidi, kao predmete u kojima je neograničeno trajanje zabrane boravka smatrano čimbenikom koji je podržavao zaključak o nerazmjernosti mjere, *Ezzouhdi*, gore citirano, st. 35.; *Yilmaz protiv Njemačke*, br. 52853/99, st. 48-49., 17. travnja 2003.; i *Radovanovic*, prethodno citirano, st. 37.; vidi, kao predmete u kojima je ograničeno trajanje zabrane boravka smatrano čimbenikom u korist razmjernosti, *Benhebbi*, gore citirano, st. 37.; *Jankov protiv Njemačke* (odluka), br. 35112/92, 13. siječnja 2000.; i *Üner*, gore citirano, st. 65.).

99. Veliko vijeće se slaže s Vijećem da ograničeno trajanje naloga o protjerivanju nije od odlučujućeg značaja u konkretnom slučaju. Imajući na umu mladu dob podnositelja zahtjeva, desetogodišnji nalog o protjerivanju mu zabranjuje život u Austriji gotovo onoliko dugo koliko je tamo živio i to tokom odlučujućeg razdoblja svog života.

(vi) Zaključak

100. Imajući na umu navedene razloge, a posebice – uz jednu iznimku – nenasilnu prirodu kaznenih djela koje je počinio kao maloljetnik kao i obvezu države da olakša njegovu reintegraciju u društvo, duljinu njegova zakonitog boravka u Austriji, njegove obiteljske, socijalne i jezične veze s Austrijom kao i nedostatak dokazanih veza sa zemljom njegova podrijetla, Sud zaključuje da je nalog o protjerivanju, iako ograničenog trajanja, bio nerazmjeran legitimnom cilju koji se namjeravao postići, naime „sprječavanju nereda i kriminala“. Time nije bio „nužan u demokratskom društvu“.

101. Stoga je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

102. Članak 41. Konvencije propisuje:

“Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Naknada štete

1. Presuda Vijeća

103. Vijeće je uzelo u obzir slične slučajeve (*Yildiz*, gore citirano, st. 51.; *Jakupovic*, gore citirano, st. 37.; *Radovanovic v. Austria* (pravična naknada), br. 42703/98, st. 11., 16. prosinca 2004.; i *Mehemi*, gore citirano, st. 41.) i zaključilo kako je nalaženje povrede predstavljalo dostatnu pravednu naknadu bilo kakve materijalne i nematerijalne štete koju je podnositelj zahtjeva mogao pretrpjeti.

2. Navodi stranaka

104. Podnositelj zahtjeva ostao je pri svom potraživanju od 5,000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete koju je pretrpio kao posljedicu razdvajanja od njegove obitelji.

105. Vlada je tvrdila da bi nalaženje povrede predstavljalo dovoljnu pravednu naknadu.

3. Odluka Suda

106. Sud smatra da je podnositelj zahtjeva morao biti izložen tjeskobi i anksioznosti kao posljedici njegova protjerivanja. Procjenjujući na temelju pravičnosti dosuđuje podnositelju zahtjeva iznos od EUR 3,000 na ime nematerijalne štete (vidi *Mokrani*, gore citirano, st. 43.), uvećan za sve poreze koji bi mu se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

1. Presuda Vijeća

107. Vijeće je podnositelju zahtjeva dosudilo EUR 5,759.96, uključujući porez na dodanu vrijednost (PDV), na ime troškova i izdataka nastalih u domaćem postupku i postupku pred Sudom sve do, i uključujući, presudu Vijeća. Ovaj se iznos sastojao od EUR 3,797.96 za domaći postupak i EUR 1,962 za postupak pred Sudom.

2. *Navodi stranaka*

108. Pred Velikim vijećem podnositelj zahtjeva ostao je pri svom potraživanju glede domaćeg postupka. U svezi s Konvencijskim postupkom tražio je ukupni iznos od EUR 12,190.56, uključujući PDV, od kojih se EUR 6,879.84, uključujući PDV, odnosilo na postupak pred Velikim vijećem. Također je tražio EUR 457.26 za putovanje i troškove vezane uz sudjelovanje njegova odvjetnika u javnoj raspravi.

109. Vlada je primijetila da je Vijeće prihvatilo troškove i izdatke zaključno do završetka postupka pred istim, i dodijelilo mu puni traženi iznos, naime EUR 5,759.96. Vlada nije komentirala troškove koji su nastali u postupku pred Velikim vijećem.

3. *Odluka Suda*

110. Što se tiče troškova i izdataka vezanih kako uz domaći tako i uz Konvencijski postupak zaključno sa presudom Vijeća, Sud se slaže s Vijećem da su stvarno i nužno nastali i da su bili razumni s obzirom na količinu te stoga potvrđuje dodjelu od EUR 5,759.96. Što se tiče troškova i izdataka za postupak pred Velikim vijećem, Sud također smatra da su stvarno i nužno nastali i da su bili razumni s obzirom na količinu. Stoga dodjeljuje tražene iznose, naime EUR 6,879.84, uključujući PDV, kao i EUR 457.26 za troškove putovanja i boravka, odnosno ukupni iznos od EUR 7,337.10.

111. Sud stoga podnositelju zahtjeva dosuđuje ukupni iznos od EUR 13,097.06 na ime troškova i izdataka.

C. *Zatezna kamata*

112. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD

1. *Presuđuje*, sa šesnaest glasova za i jednim protiv, da je došlo do povrede članka 8. Konvencije;
2. *Presuđuje*, sa šesnaest glasova za i jednim protiv:
 - (a) da tužena država treba isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačna u skladu s člankom 44. st. 2. Konvencije, iznos od EUR 3,000 (tri tisuće eura) na ime nematerijalne štete uvećane za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati i EUR 13,097.06 (trinaest tisuća devedeset sedam eura i šest centi), na ime

troškova i izdataka, uvećanih za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati,

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedene iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

3. *Odbija* preostali dio zahtjeva za pravednom naknadom podnositelja.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku i objavljeno na javnoj raspravi u Zgradi ljudskih prava u Strasbourg dana 23. lipnja 2008.

Vincent Berger
Jurisconsult

Jean-Paul Costa
Predsjednik

U skladu s člankom 45. st. 2. Konvencije i pravilom 74. st. 2. Poslovnika Suda, izdvojeno mišljenje sutkinje Steiner nalazi se u aneksu ove presude.

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2012.

Službeni jezici Europskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prijevod je financiran uz podršku Zaklade za ljudska prava Vijeća Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prijevod ne obvezuje Sud niti je isti odgovoran za njegovu kvalitetu. Prijevod se može preuzeti iz HUDOC baze podataka sudske prakse Europskog suda za ljudska prava (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz bilo koje druge baze podataka s kojom ga je Sud podijelio. Prijevod se može umnožavati u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da se navede puni naziv predmeta, zajedno s naznakom autorskih prava i referencom na Zakladu za ljudska prava. Ukoliko se bilo koji dio ovog prijevoda namjerava koristiti u komercijalne svrhe, molimo kontaktirajte publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2012. Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC

l'acommuniquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante publishing@echr.coe.int.